

Kapsayıcı Eğitim ve Denetimi

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

KAPSAYICI EĞİTİM VE DENETİMİ

ISBN 978-625-8789-98-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Temmuz 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Eğitim Bilimleri Fakültesi) Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümünden 1983 yılında mezun oldu. Aynı Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, 1986 yılında Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalında yüksek lisansını tamamladı. Aynı alanda 1992 yılında doktorasını bitirdi.

1978 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nda memur olarak göreve başladı, lisans ve yüksek lisans eğitimi boyunca memuriyetine devam etti. 1984-1986 yılları arasında Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünde rehber öğretmen (eğitim uzman yardımcısı) olarak çalıştı. 1987 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümüne öğretim görevlisi olarak atandı. Bu üniversitede öğretim üyesi olarak 30 yıl çalıştı. Bu süre içinde Bölüm Başkanı, Enstitü Müdürü, Dekan Yardımcısı, Dekan, Rektör Danışmanı, Eğitim Fakültesi Dekanlar Konseyi Başkanı, ÖSYM-AÖF İl Sınav Yöneticisi, TUBİTAK-TÜSSİDE Yönetim Kurulu üyesi ve Danışma Kurulu Başkanlığı gibi çeşitli akademik ve idari görevlerde bulundu. 2019-2021 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı Tâlim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı yaptı.

Halen Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

***Karıncayı bile incitmeme deme!
Bile'den incinir karınca.***

- Fuzuli -

ÖN SÖZ

Kapsayıcı eğitim, son yıllarda eğitim literatüründe çokça sözü edilen fakat uygulamada hâlâ çeşitli yapısal ve tutumsal sorunlarla karşılaşan, eğitimin en kritik ve dönüştürücü konularından biridir. Bu konunun önemi, doğrudan insana verilen değer ve her bireyin eğitim hakkına duyulan saygı ile ilgilidir. Birçok az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkede, eğitim sistemleri genel nitelikteki kitlesel sorunlarla uğraşırken; fiziksel, sosyal, psikolojik, ekonomik, etnik, dilsel veya cinsel farklılıklardan kaynaklanan bireysel gereksinimlerle ilgilenmeyi maalesef bir «lüks» olarak görebilmektedir. Oysa kapsayıcı eğitim, bir hayırseverlik faaliyeti değil; tüm bireylerin eğitim sürecine eşit, adil ve engelsiz biçimde katılmasına imkân sağlayan, insan haklarına dayalı bir zorunluluktur.

Eğitimde egemen olan ve farklılıkları ihmal eden bu bakış açısı, sadece uygulayıcılarda değil, politika yapıcılarda da yaygın bir biçimde görülebilmektedir. Ancak günümüzde; insan hakları, çocuk hakları ve kadın hakları gibi alanlarda küresel düzeyde yükselen bilinç, uluslararası ilişkilerini geliştirmek isteyen ülkeleri bu alanlarda somut adımlar atmaya zorlamaktadır. Özellikle 1994 Salamanca Bildirgesi ile başlayan süreç, eğitimi sadece belirli normlara uyan bireylere hizmet eden bir yapıdan çıkarıp, farklılıkları bir zenginlik olarak kabul eden bir anlayışa doğru evrilmesine yol açmıştır. Türkiye bağlamında ise, Anayasa'nın eşitlik ilkesi ve 6287 sayılı Kanun gibi düzenlemeler, eğitimde fırsat eşitliği ve kapsayıcılığı geliştirmeyi destekleyen en temel yasal güvencelerdir. Bilinçlenen vatandaşların hak arama yollarını (Ombudsman, İnsan Hakları Kurumu vb.) daha etkin kullanması, eğitim sisteminin de bu hak temelli yaklaşıma uyum sağlamasını kaçınılmaz kılmaktadır.

Elinizdeki kitap, bu toplumsal ve sistemsel dönüşüm sürecinde hem yöneticilere hem de eğitimcilere yol gösterici olması dileği ile kaleme alınmıştır. Kitabın düşünsel temelleri, yazarın lisansüstü düzeyde yürüttüğü eğitim denetimi ve hesap verebilirlik dersinin bir gereği olarak yazdığı “Bir Ekosistem Olarak Çağdaş Eğitim Denetimi» kitabı ile ilgili yaptığı çalışmalar sırasında şekillenmiştir. Çalışmalar derinleştikçe konunun bir bölüm kapsamında ele alınmayacak kadar geniş olduğu görülmüştür. Bazılarının düşündüğü gibi kapsayıcılık sadece özel eğitim veya engelli öğrencilerle sınırlı bir kavram değildir. Kapsayıcı eğitim; göçmenlerden sosyoekonomik açıdan dezavantajlı gruplara, farklı dil ve kültürlerden gelen çocuklara kadar tüm öğrenci çeşitliliğini içeren devasa bir ekosistemi ifade eder.

Bu kitapta kapsayıcı eğitim, sadece kuramsal bir tanım olarak değil, modern bir gelişim ve rehberlik süreci olan “denetim” mekanizmasıyla birlikte ele alınmıştır. Geleneksel denetim modelleri genellikle evraklara, müfredatın yetiştirip yetiştirmediğine ve genel başarıya odaklanırken; bu çalışmada önerilen kapsayıcı eğitim denetimi, odağına “Hiçbir çocuk geride kaldı mı?” sorusunu yerleştirir. Bu bağlamda kitap üç kısım ve onbir bölümden oluşturulmuş ve şu temeller üzerine inşa edilmiştir:

- Erişilebilirlik: Sadece engelli bireylerin gereksinimlerine dönük rampalar ve asansörler gibi olmazsa olmaz fiziksel düzenlemeleri değil; yoksulluk nedeni ile çeşitli eğitim olanaklarına erişimi olmayan ya da eğitime erişimde zorlanan bireyleri de kapsamaktadır.
- Pedagojik Esneklik: Farklı öğrenme hızlarına ve stillerine hitap eden, etkileşimi ve aktif katılımı teşvik eden yenilikçi öğretim yöntemlerini içermektedir.

- Okul İklimi: Ayrımcılıktan arındırılmış, güven ve saygıya dayalı, her öğrencinin kendisini değerli hissettiği bir psikososyal atmosferin inşası anlamına gelmektedir.
- Sistematiik Denetim: Kurumların güçlü yönlerini (kapalı noktalar) korurken, gelişim alanlarını (açık noktalar) nesnel verilerle tespit eden proaktif bir izleme modeli olarak düşünülmektedir.

Kapsayıcı eğitimin başarısı; okul yönetimleri, öğretmenler, aileler ve toplumun ortak sorumluluk bilinciyle hareket etmesine bağlıdır. Bu kitap, eğitim personelinin farkındalığını artırmayı, yöneticilere stratejik bir yol haritası sunmayı ve aileleri eğitim sürecinin gerçek bir ortağı haline getirmeyi hedefleyen bir rehber olarak görülebilir.

Sonuç olarak bu çalışma; okulu sadece soğuk bir bina olmaktan çıkarıp, tüm çocukların potansiyellerini en üst düzeyde gerçekleştirebilecekleri, herkesin kendisini ait hissettiği bir yuvaya dönüştürme idealine hizmet etmektedir. Bu nedenle okulların başarısının gerçek ölçütü; öğrencilerin merkezi sınavlardan aldıkları puanlardan çok okuldan kaçma yerine, okula kaçma yönünde oluşturdıkları motivasyonun düzeyidir.

Bu kitabın ortaya çıkmasında katkısı olan herkese; başta yaptıkları çalışmalardan yararlandığım değerli meslektaşlarıma, gösterdikleri anlayış ve sağladıkları huzurlu çalışma ortamı için aileme, kitabın basımında ve yayımlanmasında emeği geçen PEGEM Akademi çalışanlarına içtenlikle teşekkür ederim.

Eğitimde kapsayıcılığı bir kültür haline getirmek isteyen tüm paydaşlar için yararlı bir kaynak olması dileğiyle.

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
-------------	---

1. KISIM KURAMSAL TEMELLER, ERİŞİLEBİLİRLİK VE ÖĞRETİM TASARIMI

1. BÖLÜM KAPSAYICI EĞİTİMİN TEMELLERİ VE VİZYONU

Giriş.....	3
Tanımı ve Kapsamı.....	3
Kapsayıcı Eğitimin Tanımları	3
Kapsayıcı Eğitimin Kapsamı	5
Uygulama Alanları	6
Kapsayıcı Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Dönüşümü	7
20. Yüzyılın Sonu ve Büyük Dönüşüm	7
1994 Salamanca Bildirgesi: Dönüm Noktası.....	7
Uluslararası ve Yerel Yasal Çerçevenin Şekillenmesi	8
Denetim ve Yönetim Anlayışındaki Evrim	8
Genişleyen Kapsam ve Sürekli Gelişim	9
Kapsayıcı Eğitimde Hak Temelli Yaklaşım ve Eşitlik	9
Eğitimin Bir Hak Olarak Tanınması ve Yasal Güvenceler	9
Eşitlik ve Adalet Kavramlarının Derinliği.....	9
Devletin ve Paydaşların Sorumluluğu	10
Yasal Çerçeve.....	10
Kapsayıcılık Kavramının Anayasal Boyutu.....	11
Eşitlik ve Ayrımcılık Diyaloğu.....	12
Özgürlükler ve Katılım Hakkı.....	13
Anayasal Düzenlemelerde Kapsayıcılık Ölçütleri	13
Hukukun Üstünlüğü ve Temel Haklar	14
Azınlıklar, Kültürel Haklar ve Kimlik Hakkı	15
Cinsiyet ve Cinsel Yönelimle İlişkili Kapsayıcılık	16
Engellilik ve Erişilebilirlik	17
Göç ve Çok Kültürlü Toplumlarda	19
Yasal Düzenlemelerde Uygulama ve Uyum Süreçleri.....	21
Yasal Çerçeve ile Uygulama Arasındaki Uyum Sorunları.....	22
Denetim ve Sivil Toplumun Rolü	23
Koruyucu ve Önleyici Hukuk Yaklaşımları	24
Türkiye İçin Kapsayıcı Politikaların Karşılaştırmalı Değerlendirmesi	25
Avrupa İnsan Hakları Hukuku ile Entegrasyon	27
Bölgesel Kapsayıcılık Modelleri ve Öğrenilmiş Dersler	28
Kapsayıcılığın Stratejik Önemi ve Politika Yapıcılara Düşen Görevler	29

Sonuç.....	30
Değerlendirme Soruları.....	30
Kaynakça.....	31

2. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMDE FİZİKSEL ERİŞİLEBİLİRLİK

Giriş.....	42
Kapsayıcı Eğitim ve Fiziksel Erişilebilirlik Kavramsal Çerçevesi.....	42
Fiziksel Erişilebilirliğin Tanımlanması.....	43
Yasal ve Politik Temeller	44
Anayasal ve Temel Yasal Dayanaklar	44
Özel Eğitime Yönelik Düzenlemeler	44
Erişilebilirlik ve Denetim Standartları.....	45
MEB Binalarında Erişilebilirlik Denetimleri ve Uygulamalar	45
İzleme ve Değerlendirme Formunun Teknik Altyapısı ve Standartları	45
Değerlendirme ve Denetim Süreci.....	46
Eğitim Kurumları İçin İzleme ve Değerlendirme Formunun Getirdiği Zorunluluklar.....	46
Uluslararası Sözleşmelerle Uyum.....	46
Erişilebilirlik ile Eşit Katılım Arasındaki İlişki.....	47
Okullarda Fiziksel Erişilebilirlik Öğelerinin Analizi	48
Yapısal Tasarım ve Mimari Özellikler	48
Öğretim Alanları ve Sınıf Düzenleri.....	49
Taşıma ve Erişim Kolaylığı.....	50
Biyomekanik ve Ergonomi Perspektifi	50
Uygulama Stratejileri ve En İyi Uygulamalar	51
Mekânsal Denge ve Erişilebilirlik için Tasarım İlkeleri.....	51
Teknoloji ve Yardımcı Aletler ile Destek	52
İç ve Dış Alanlarda Erişilebilirlik Yönetimi	53
Politika ve Uygulama Entegrasyonu	54
Değerlendirme, İzleme ve Geri Bildirim Mekanizmaları	55
Erişilebilirlik Göstergelerinin Belirlenmesi	55
Denetim ve Performans Değerlendirmesi.....	56
Paydaş Katılımı ve Sürdürülebilir Geri Bildirim	57
Zorluklar ve Riskler.....	57
Geleceğe Yönelik Perspektifler.....	58
Sonuç.....	59
Uygulama ve Değerlendirme Esasları.....	62
Değerlendirme Soruları.....	62
Kaynakça.....	63

3. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMDE YARDIMCI TEKNOLOJİLER

Giriş.....	67
Kapsayıcı Eğitim Kavramı ve Yardımcı Teknolojilerin Yeri.....	67
Ekran Okuyucu Uyumluluğu	68
Erişilebilirlik Ölçütleri ve Standartlar.....	69
İçerik Tasarımı ve Teknik Uygulamalar.....	69
Kullanıcı Deneyimi ve Ekran Okuyucu Performansı	70
Altyazı ve Çeviri Hizmetleri	71
Altyazı Tipleri ve Doğruluk Kriterleri	71
Çok Dillilik ve Kültürel Uyum.....	72
İçerik Üretiminde Altyazının Eğitimsel Rolü	73
İşaret Dili Desteği.....	74
Görsel-İşitsel Entegrasyon ve Akıcılık.....	74
Öğrenme Ortamında İşaret Dili Kullanıcıları için Uyum.....	75
Teknolojik ve Pedagojik Uygulamalar	76
Uygulama ve Politikalar.....	76
Okul Yönetimi ve Eğitim Programı Düzeyi	77
Öğretmenler, Öğrenciler ve Aileler İçin Yetkinlikler.....	77
Etik, Gizlilik ve Eşitlik Boyutları	78
Tartışma: Kanıtlar ve Geleceğe Yönelik Öneriler	79
Sonuç.....	79
Uygulama ve Değerlendirme Esasları	83
Değerlendirme Soruları.....	83
Kaynakça.....	84

4. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMDE DİJİTAL ERİŞİLEBİLİRLİK

Giriş.....	88
Dijital Erişilebilirlik Kavramsal Çerçevesi	88
Yasal ve Etik Altyapı.....	89
Paydaş Analizi ve İhtiyaç Belirleme	90
Stratejik Planlama Süreci.....	90
İçerik Üretimi ve Sunumu.....	91
Teknolojik Altyapı ve Erişilebilirlik Özellikleri	92
Değerlendirme, İzleme ve Geri Bildirim.....	92
Uygulama Örnekleri ve İyi Uygulamalar	93
Türkiye’de Dijital Erişilebilirlik Sorunları	94
Teknik ve Standartlara Dayalı Sorunlar.....	94
Eğitim ve Kullanıcı Deneyimi Sorunları	94
Yapısal ve Kurumsal Sorunlar	95
Zorluklar ve Çözüm Önerileri.....	96

Sonuç	96
Uygulama ve Değerlendirme Esasları.....	100
Değerlendirme Soruları.....	100
Kaynakça.....	101

2. KISIM

İNSANİ FAKTÖRLER KURUMSAL KÜLTÜR VE DESTEK EKOSİSTEMİ

5. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMDE PEDAGOJİK ESNEKLİK VE ÇEŞİTLİLİK

Giriş.....	105
Pedagojik Esneklik Kavramı	105
Çeşitliliğin Tanımlanması ve Sınıf İçi Dönüşüm.....	106
Eğitim Politikaları ve Yasal Çerçeve.....	106
Ulusal ve Uluslararası Mevzuatın Yorumu.....	107
Eğitimde Kapsayıcı Nitelikli Katılım ve Ölçekler Bağlamında Politika Önerileri	108
Pedagojik Esnekliğin Öğretim Uygulamalarına Dönüştürülmesi	109
Öğrenme Hedeflerinin Yeniden Yapılandırılması.....	109
Değerlendirme ve Geri Bildirim Süreçleri	110
Öğretim Yöntemleri ve Materyal Çeşitliliği	111
Sınıf İçi Uygulama Modelleri.....	112
Kişiye Dönük Öğrenme Yolları.....	112
Ortak Öğrenme Alanları ve Birlikte Çalışma Pratikleri.....	113
Destek Hizmetlerinin Entegrasyonu.....	113
Öğretmen Kapasitesinin Güçlendirilmesi.....	114
Mesleki Gelişim Programları	115
İşbirliği ve Paydaş Katılımı.....	116
Değerlendirme ve Kalite Geliştirme	116
Kapsayıcılık Göstergelerinin İzlenmesi	117
Süreklilik ve Sürdürülebilirlik Stratejileri.....	118
Politika Önerileri	119
Sonuç.....	119
Uygulama ve Değerlendirme Esasları.....	124
Değerlendirme Soruları.....	124
Kaynakça.....	125

6. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMDE OKUL İKLİMİ VE SOSYAL DİNAMİKLER

Giriş.....	129
Okul İkliminin Kavramsal Çerçevesi.....	129
Psikososyal Atmosferin Belirleyicileri.....	130
Ahlaki ve Sosyal Gelişim Üzerindeki Etkiler.....	130
Sosyal Dinamikler ve Aidiyet Duygusu.....	131
Grup Kimliği ve İçsel Aidiyet.....	132
Katılımın Teorik Temelleri.....	132
İletişim ve Etkileşim.....	133
Ayrımcılıkla Mücadele ve Hoşgörü Pratikleri.....	134
Hoşgörüye Yönelik Müdahaleler.....	134
Müdahalelerin Etkinlik Kriterleri.....	135
Okul Yönetimi ve Öğrenci Liderliğinin Rolü.....	136
Uygulamalı Yaklaşımlar ve Program Değerlendirmesi.....	136
Müfredat Entegrasyonu ve Öğrenme Aktiviteleri.....	137
Ölçütler ve Değerlendirme Yöntemleri.....	137
Sistemik İzleme ve Sürekli Geliştirme.....	138
Politik, Kültürel ve Toplumsal Bağlamlar.....	139
Ulusal Eğitim Politikaları ile Uyum.....	139
Kültürel Çeşitliliğin Yönetimi.....	140
Aile ve Toplum Katılımı.....	140
Sonuç.....	141
Uygulama ve Değerlendirme Esasları.....	145
Değerlendirme Soruları.....	145
Kaynakça.....	146

7. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMDE ÖLÇME DEĞERLENDİRME VE HESAP VEREBİLİRLİK

Giriş.....	151
Kapsayıcı Değerlendirme Yaklaşımları.....	151
Alternatif Ölçme Yöntemleri.....	152
Öğrenci Çeşitliliğine Uygun Değerlendirme Stratejileri.....	152
Nitel ve Nicel Değerlendirme Entegrasyonu.....	153
Veriye Dayalı İzleme ve Raporlama.....	154
Performans Göstergeleri (KPI) Tanımları.....	154
Trend Analizleri ve Zaman Serileri.....	155
Raporlama İlkeleri ve Şeffaflık.....	156
Denetim Bulgularının Raporlanması.....	156
Objektif Değerlendirmeler için Kriterler.....	157
Somut İyileştirme Planlarının Oluşturulması.....	157
İzleme ve Geri Bildirim Döngüsü.....	158

Hesap Verebilirlik Kültürü	159
Yasal ve Etik Çerçeve.....	159
Paydaş Katılımı ve Tepki Yönetimi.....	160
Sürdürülebilir İyileştirme Stratejileri.....	160
Uygulama Önerileri	161
Sonuç.....	162
Uygulama ve Değerlendirme Esasları.....	165
Değerlendirme Soruları.....	165
Kaynakça.....	166

3. KISIM

DENETİM DEĞERLENDİRME VE POLİTİKA GELİŞTİRME

8. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİM DENETİMİ METODOLOJİSİ

Giriş.....	171
Denetimin Amacı ve İşlevleri	171
Standartların Belirlenmesi.....	172
Kalite Güvencesinin Sağlanması.....	172
Hazırlık ve İçerik Analizi.....	173
Mevzuat İncelemesi.....	173
Politika Belgelerinin Değerlendirilmesi	174
Gözlem ve Veri Toplama	175
Sınıf İçi Etkileşimlerin İncelenmesi	175
Fiziksel Koşulların Değerlendirilmesi	176
Dijital Koşulların Değerlendirilmesi.....	177
Açık ve Kapalı Noktalar Analizi	177
Güçlü Yönlerin Tespiti	178
İyileştirme Alanlarının Belirlenmesi	179
Bulguların Bütün Olarak Değerlendirilmesi	179
Politika ve Uygulama Önerileri.....	180
Uygulama İzleme ve Gözden Geçirme Prosedürleri	181
Sonuç.....	181
Uygulama Esasları ve Denetim Süreci.....	184
Değerlendirme Soruları.....	184
Kaynakça.....	185

9. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMDE PERSONEL YETKİNLİĞİ VE DESTEK SİSTEMLERİ

Giriş.....	189
Kapsayıcılık İlkelerinin Personel Tarafından Kavranması.....	190
Personel Eğitimi ve Farkındalık.....	190
Öğretmenlerin Kapsayıcılık İlke ve Hedeflerini Anlama Düzeyinin Artırılması.....	191
Farkındalığın ölçülmesi ve sürdürülmesi.....	192
Profesyonel Yetkinlikler.....	192
Çözüm Üretme Kapasitesi.....	193
İletişim Becerileri	194
Teknik Destek Yetkinliği.....	195
Destek Hizmetlerinin Yönetimi.....	196
Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinin Entegrasyonu.....	196
Dil Desteği ve Çokdilli Yaklaşımlar	197
Özel Eğitim Uzmanlarının Rolü ve İşbirliği.....	197
Finansal Kaynaklar ve Adil Dağılım	198
Dezavantajlı Gruplar İçin Kaynakların Adil Yönetimi	199
İzleme, Değerlendirme ve Sürdürülebilirlik	199
Sonuç	200
Uygulama ve Değerlendirme Esasları.....	203
Değerlendirme Soruları.....	203
Kaynakça.....	204

10. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMDE PAYDAŞ İŞ BİRLİĞİ VE KATILIM

Giriş.....	207
Kapsayıcı Eğitimde Paydaş İş Birliği ve Katılım	207
Okul Yönetiminin Birimler Arası Koordinasyon ve Sosyal Liderlik Rolü	208
Öğretmen-Aile İş Birliği	208
Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İş Birliği.....	209
Paydaş Katılımının Kavramsal Çerçevesi.....	209
Kapsayıcılık ve Paydaş Katılımı Kavramlarının Tanımlanması	210
Liderlik Teorileri ve Uygulamaları	211
Aile Katılımı Modelleri ve Etkileri	212
Uygulama Stratejileri ve Mevcut Örnekler	212
Okul Yönetiminde Koordinasyon Modelleri	213
Aile Katılımını Destekleyen Müdahale Programları	213
Toplumla İş Birliği İçin Mekanizmalar ve Süreçler.....	214
Değerlendirme ve Ölçütler.....	215
Kapsayıcılık Ölçütleri ve Veriye Dayalı Karar Alma.....	215
Paydaş Memnuniyeti ve Katılım Düzeylerinin İzlenmesi.....	216
Uygulama Süreçlerinde Yaşanan Zorlukların Analizi	217

Politikalar ve Uygulama Önerileri	218
Okul Yönetimi için Stratejik Çerçeve.....	218
Aile Katılımını Teşvik Eden Politika Önerileri.....	219
Yerel Yönetimler ve STK'larla İş Birliğini Güçlendirme.....	220
Uygulama İçin İzleme ve Sürdürülebilirlik Planı	220
Sonuç.....	221
Uygulama ve Değerlendirme Esasları.....	224
Değerlendirme Soruları.....	224
Kaynakça.....	225

11. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİM DENETİMİNİN EĞİTİM SİSTEMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Giriş.....	229
Sürdürülebilirlik Kavramı ve Eğitim Sistemine Yansımaları.....	229
Kapsayıcı Denetim Uygulamalarının Etkileri.....	230
Uzun Vadeli Başarı Hedefleri ile Uyumlu Performans Göstergeleri	231
Karşılaşılan Zorluklar ve Riskler	231
Politikalar ve Uygulama Stratejileri	232
Kapsayıcı Eğitim Denetiminin Ölçütleri ve İzleme Mekanizmaları.....	233
Politika Önerileri	234
Sonuç.....	234
Değerlendirme Soruları.....	235
Kaynakça.....	235

1. KISIM

KURAMSAL TEMELLER,
ERİŞİLEBİLİRLİK VE ÖĞRETİM
TASARIMI

1. BÖLÜM

KAPSAYICI EĞİTİMİN TEMELLERİ VE VİZYONU

Bölümün Amacı

Bu bölümün amacı; kapsayıcı eğitimi teknik bir düzenlemenin ötesinde, tüm bireylerin eğitim sürecine eşit ve engelsiz katılımını hedefleyen insan haklarına dayalı bütünsel bir toplumsal dönüşüm projesi olarak tanımlayarak; tarihsel gelişimini, ulusal ve uluslararası yasal temellerini ve öğrenci çeşitliliğini kucaklayan “hiçbir çocuğun geride kalmadığı” adil bir öğrenme ekosistemi vizyonunu, pedagojik, fiziksel ve dijital uygulama alanlarıyla birlikte bütüncül bir çerçevede sunmaktır.

Öğrenme Hedefleri

1. Kapsayıcı eğitimin tanımını, kapsamını ve temel felsefesini açıklamak.
2. Kapsayıcı eğitimin hedef gruplarını ve içerdiği öğrenci çeşitliliğini tanımlamak.
3. Kapsayıcı eğitimin tarihsel gelişimini ve 1994 Salamanca Bildirgesi’nin önemini analiz etmek.
4. Kapsayıcı eğitimin uluslararası sözleşmeler, T.C. Anayasası ve ilgili kanunlar çerçevesindeki yasal dayanaklarını değerlendirmek.
5. Hak temelli yaklaşım ile eğitimde adalet, hakkaniyet ve eşitlik kavramlarını ilişkilendirmek.
6. Kapsayıcı eğitimin temel uygulama alanlarını (fiziksel, dijital, pedagojik ve sosyal) bütünsel bir ekosistem olarak açıklamak.
7. Denetim, izleme ve rehberlik süreçlerinin kapsayıcı eğitimdeki rolünü kavramak.
8. Göç, çok kültürlülük ve dilsel farklılıkların eğitim sistemine ve toplumsal uyuma etkilerini analiz etmek.